

Innehåll

Sammanfattning.....	2
1 Inledning.....	2
2 Uppdraget	3
3 Analys av slåtterängar med särskilda värden i Norrbottens län	4
3.1 Våtmarksinventeringen.....	4
3.2 Ängs- och betesmarksinventeringen.....	7
3.3 Vegetationskartan	7
4 Förslag på definition – myrslåtterängar.....	9
5 Beskrivning och motiv för myrslåtterängar.....	10
5.1 Beskrivning.....	10
5.2 Motiv.....	10
6 Förslag på skötselvillkor	11
7 Rådgivning kopplade till skötselvillkor	19
8 Kalkyl.....	19
9 Gårdsstöd.....	19
10 Konsekvenser	19
10.1 För de som brukar marken	19
10.2 För myndigheter	20
10.3 För miljön.....	20
11 Administrativa förändringar och förenklingar	20
11.1 Handläggning	20
11.2 Regelverk	21

Bilaga 2 Myrslåtter

Sammanfattning

Vi föreslår att myrslåtterängar med höga och hävdberoende natur- och kulturvärden samt särskilda skötselkrav hanteras som en egen markklass inom miljöersättningen. Dessa marker omfattar ungefär 4 000 hektar (2019) och finns framför allt i norra Sverige. I dag har flertalet myrslåtterängar komplement för lieslåtter och höhantering. För att underlätta för lantbrukare och myndigheter är det enklare att inkludera komplement i villkoren för markklassen. Det maximala kalkylutrymmet är då 6 924 kronor per hektar.

Vi har tagit fram förslag på en definition av myrslåtteräng. Föreslagna villkor omfattar att ängen ska slå med manuella metoder, att skörden ska hässjas och att skörden ska föras bort.

Eftersom markerna inte alltid består av gräs, örter och hävdad ljung i tillräcklig omfattning för att berättiga till gårdsstöd bör markerna framöver hanteras som en specialklass. Fodervärdet utgörs istället framförallt av halvgräs, fräken och slåttergynnade örter.

Analys av slåtterängar med särskilda värden i Norrbottens län visar att

- 90 procent har inventerats i våtmarksinventeringen (VMI). Av dessa har cirka 80 procent mycket höga eller höga naturvärden
- Slåtterängar som har kommit in i miljöersättningen efter 2016 har enligt VMI i genomsnitt högre naturvärden än de som funnits med tidigare
- I ängs- och betesmarksinventeringens databas TUVA återfinns cirka 20 procent av arealen markklass slåtteräng med särskilda värden i Norrbottens län. I dessa marker är det framförallt habitatdirektivets naturtyper svämängar, fuktängar och öppna mossar och kärr som ingår.
- Vegetationskartan i Norrbotten visar att de dominerande vegetationstyperna i slåtterängarna är fastmattemyr, halvgräsvariant och lösbottenmyr, halvgräsvariant. Myr- och kärrtyperna dominerar och halvgräs utgör den karaktäristiska vegetationen på dessa marker.

1 Inledning

Myrslåtterängar bör hanteras som en egen markklass, likt till exempel alvarbete och skogsbete, skild från andra slåtterängar med särskilda värden. Slåtterängar med särskilda värden har inte bara olika storlek utan också olika karaktär i olika delar av landet. De sköts också på delvis olika sätt. Så som dagens kalkyler är konstruerade har alla slåtterängar med särskilda värden en ersättningsnivå som är satt efter samma kalkyl. Det medför att såväl en liten svårskött stenbunden hackslåtteräng som en stor relativt lättskött sidvallsäng eller myrslåtteräng får

samma ersättning. Även kalkylerna för komplementen lieslätter och höhantering är beräknade utifrån förutsättningar i södra Sverige. Sammantaget kan detta i vissa fall innebära att ersättningsnivån per hektar för myrslätterängar är högre än kostnaderna för att sköta markerna.

Det stora flertalet myrslätterängar har komplement för lieslätter och höhantering (Tabell 1). Det kan bli en enklare administration om villkor för komplement istället ingår som skötselvillkor för markklassen myrslätteräng. Förenklingen bygger dock på att det går att formulera generella villkor för komplementen som gäller all mark.

Det är osäkert om samtliga myrslätterängar har tillräckligt med gräs och örter för att ängarna ska kunna rymmas inom gårdsstödet definition av jordbruksmark. Ängarnas värden är kopplade till kulturhistorisk skötsel och den fauna och flora som är knuten till denna skötsel. Markernas höga natur- och kulturvärden motiverar miljöersättning för skötseln. Eftersom andelen gräs och örter varierar på myrslätterängarna kan de ibland gränsa åt de gräsfattiga markerna, som i dag hanteras i en egen markklass som inte berättigar till gårdsstöd.

Tabell 1. Under 2019 fanns 5 530 hektar slätteräng med särskilda värden i Norrbottens län. Denna areal omfattar myrslätterängar och andra slätterängar med särskilda värden.

	Areal (hektar)	Andel
Lieslätter	5 360	97 %
Höhantering	4 560	82 %
Svårtillgänglig plats	390	7 %

2 Uppdraget

Stöd för skötsel av slätterängar, inkl. komplement, ska innehålla förslag till utformning utan åtagandeplaner med en kravnivå som är skalbar med hänsyn till den stödnivå som blir aktuell. Stödet ska vara utformat med sikte på **hög kostnadseffektivitet i olika förekommande vegetationsområden** och det ska framgå förslag till kompletterande insatser som möter detta. Jordbruksverket ska också föreslå en alternativ stödutformning där slätterängar med behov av särskilt detaljerade skötselinstruktioner eller stödkonstruktioner, eller som har andra speciella förutsättningar, sköts med hjälp av åtagandeplaner.

Tillägg till uppdraget:

Som en följd av samtal inom regeringskansliet kopplande till förlängningen av landsbygdsprogrammet 21 och 22 har framkommit ett behov att Jordbruksverket, med hjälp av Naturvårdsverket och Länsstyrelserna, också analyserar träffbilden av det hittillsvarande stödet till slätterängar, framför allt i BD län. Med detta menas att göra en analys med avseende på i vilken utsträckning stödet träffar från naturvårdssynpunkt värdefulla ängsmarker, t ex via GIS-analys med relevanta underlag. Detta kan ses som en åtgärd inom ramen för arbetet med att

utforma nämnda miljöersättningar inför perioden 2023 – 2027. Arbetet ska ligga till grund för en eventuell översyn av kriterierna för ersättning till slätterängar på myrmark för att så långt som det är möjligt kunna styra mot en hög naturvårdsnytta.

3 Analys av slätterängar med särskilda värden i Norrbottens län

3.1 Våtmarksinventeringen

3.1.1 Allmänt om våtmarksinventeringen och naturvärdesklassningen i den

Våtmarksinventeringen (VMI) begränsades av resursskäl till att endast omfatta länens stora våtmarker. Det medförde att län i Sydsverige hade en minimigräns på 10 hektar och i Övre Norrland var denna gräns satt till 50 hektar, med några få undantag. Inventeringen inkluderade inte fjällområdets våtmarker.

I VMI har våtmarker klassats utifrån naturvärde, från mycket högt naturvärde (klass 1) till lågt naturvärde (klass 4). Efter flygbildstolkning genomfördes en preliminär klassning. Den baserades på ett poängsystem för både objekt- och delobjektnivån för att antal kriterier, till exempel orördhet, storlek, mångformighet och representativitet. Därefter genomfördes fältinventering för de objekt som fått mest poäng för naturvärde (preliminär klass 1 och de bästa i klass 2). Utifrån fältinventeringen gjordes en samlad bedömning och slutlig klassning sattes på objektnivån. Delar av ett VMI-objekt kan därför ha högre eller lägre värde för naturvärden än objektet i sin helhet.

Naturvärdesklassningen i VMI bygger på en relativ jämförelse mellan inventerade objekt inom de naturgeografiska regionerna enligt Nordiska ministerrådet. Det medför att cirka 10 procent av antalet objekt i varje naturgeografisk region har klass 1. Totalarealen utgör dock ofta en större andel än 10 procent, då storlek varit ett kriterium som använts i poängsättningen av objekten inför klassningen. En region med många värdefulla våtmarker har således inte en påtagligt högre procentandel som har klass 1, jämfört en region med lägre andel värdefulla våtmarker eftersom jämförelsen inför klassningen endast sker inom regionen. Två våtmarker i skilda regioner kan därför ha olika klassning även om de har identiska naturvärden. Klass 4 (långt naturvärde) innehåller våtmarker som har bedömts ha en mycket stor påverkan av olika typer av ingrepp oavsett deras antal och totalareal. En mer uttömmande beskrivning om VMI:s klassningssystem finns hos Naturvårdsverket¹.

¹ <http://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/5900/978-91-620-5925-5/> sidorna 10-11 och 28-31

3.1.2 Om analysen mellan slåtterängar med särskilda värden och VMI

I en GIS-analys för Norrbottens län har vi överlappat markklasser med slåtteräng med särskilda värden enligt nuvarande definition, dvs både myrslåtteräng och annan slåtteräng ingår. Av de markklasser som har slåtteräng med särskilda värden är det 89 procent som har inventerats i VMI. Resterande areal ligger således i mindre våtmarker som inte inventerats eller finns på torr-frisk mark. Av de slåttermarker som ingår i VMI-objekt är det knappt 80 procent som ligger i objekt som har mycket höga eller höga naturvärden, (klass 1 och 2), resten har vissa naturvärden (tabell 2).

Tabell 2. Analys av markklass slåtteräng med särskilda naturvärden i Norrbottens län och i vilken omfattning de ingår i VMI och med vilken naturvärdesklass, baserat på datauttag 2020-12-08.

Uttag 20201208				
Naturvärdesklass i våtmarksinventeringen	Antal	Area i hektar	Andel (areal)	Andel av area VMI totalt i BD län
Klass 1, Mycket högt naturvärde	365	2 100	46 %	43 %
Klass 2, Högt naturvärde	284	1 446	32 %	27 %
Klass 3, Vissa naturvärden	250	978	22 %	26 %
Klass 4, Låga naturvärden	4	5	0 %	4 %
Summa	903	4 528	89 %	100 %

Om man delar upp slåtterängarna i Norrbotten på de som hade miljöersättning för särskilda värden 2016 och de som har kommit till senare går det att få en bild av vilken typer av marker som har sökts de senaste åren. För de slåtterängar som endast ingått i miljöersättningen efter 2016 är naturtypsklassningen i våtmarksinventeringen något högre än för de som har legat med längre. 47 procent av markerna som kommit in efter 2016 har mycket högt naturvärde medan motsvarande siffra för markerna innan 2016 är 37 procent. Detta kan förklaras med att Länsstyrelsen har blivit bättre på att avgöra vilka marker som bör ingå i ersättningen.

Tabell 3. Naturvärde i markklass slåtteräng med särskilda värden som ingår i VMI i Norrbottens län uppdelat på marker som låg med i systemet 2016 och marker som kommit in efter 2016 ("ej äng 2016").

Klass i våtmarksinventeringen	Antal Äng 2016	Area äng 2016	Andel 2016	Antal ej äng 2016	Area ej äng 2016	Andel
Klass 1, Mycket högt naturvärde	130	469	37 %	235	1 892	47 %

Klass 2, Högt naturvärde	86	394	31 %	198	1 310	32 %
Klass 3, Vissa naturvärden	101	394	31 %	149	832	21 %
Klass 4, Låga naturvärden	3	3	0 %	1	2	0 %
Summa	320	1 261	100 %	583	4 035	100 %

I VMI:s delobjekt finns information om vilken typ av våtmark det är. Det är framförallt våtmarkstyperna sträng-flarkkärr och topogena kärr som förekommer i slåtterängar med särskilda värden i Norrbottens län. (Tabell 4)

Tabell 4. Våtmarkstyper enligt VMI i markklass slåtteräng med särskilda värden i Norrbottens län.

Uttag 20201208	Antal	Area	Andel
Okänd typ	57	7	0 %
Blandmyr av mosaiktyp	70	104	2 %
Strängblandmyr	145	263	6 %
Fukthed	10	6	0 %
Kärret är en sänkt sjö	11	141	3 %
Soligent kärr	34	87	2 %
Sträng-flarkkärr	284	1 418	32 %
Topogent kärr	505	2 027	46 %
Mad vid vattendrag	106	200	5 %
Mad vid sjö	40	143	3 %
Sumpskog	45	5	0 %
Tjärn	39	4	0 %
Summa	1 363	4 420	100 %

3.1.3 Slutsatser och bedömning

Vi kan av GIS-analysen konstatera att nästan 90 procent av den slåttermark som ingår i landsbygdsprogrammet är våtmark som inventerats i VMI och att naturvärdeklassningen oftast är klass 1. Nära 80 procent av arealen är antingen klass 1 eller 2. Det tolkar vi som att medlen överlag hamnar på platser där de gör naturvårdsnytta. Det går dock inte att fastställa att så alltid är fallet, till exempel är många av klass 2-objekten inte fältbesökta i VMI och det kan finnas intressant myrslåtterängar som ligger i våtmarker som är mindre än 50 hektar.

Utifrån hur naturvärdeklassningen görs i VMI så bedömer vi att även om huvuddelen av arealen med slåtteräng med särskilda värden ligger i högt klassade VMI-objekt så ska inte VMI:s naturvärdeklassning vara helt styrande för om ett område kan sägas ha myrslåtteräng som berättigar till stöd eller inte, men att det kan utgöra en riktlinje vilket det kan göras avsteg från. Detta eftersom det kan finnas bra myrslåtterängar i som har höga värden och som

ligger i ett större VMI-objekt som i sin helhet fått låg klassning pga ingrepp på andra ställen eller i ett område som inte ingår i VMI (i Norrbottens län allt under 50 hektar).

3.2 Ängs- och betesmarksinventeringen

I ängs- och betesmarksinventeringens databas TUVÅ återfinns cirka 20 procent av arealen markklass slåtteräng med särskilda värden i Norrbottens län. En stor del av ängarna i Norrbotten har kommit in i miljöersättningen de senaste åren och de omfattas inte av ängs- och betesmarksinventeringen eftersom det inte har lagts till nya marker i inventeringen sedan 2017. Det innebär att det inte går att använda TUVÅ för att avgöra hur stora delar av slåtterängarna som har höga värden men den ger en indikation om vilka naturtyper som finns i de marker som sköts under längre tid. I dessa marker är det framförallt habitatdirektivets naturtyper svämängar, fuktängar och öppna mossar och kärr som förekommer. (Tabell 5)

Tabell 5. Naturtyper (ängs- och betesmarksinventeringen) i markklass slåtteräng med särskilda värden i Norrbottens län.

Naturtyp	Antal naturtyper	Area Naturtyp i TUVÅ	Andel
6270 Silikatgräsmarker	32	45,5	3 %
6410 Fuktängar	73	398,1	25 %
6450 Svämängar	61	487,9	30 %
6510 Slåtterängar i låglandet	80	57,3	4 %
6520 Högslänta slåtterängar	166	155,2	10 %
7140 Öppna mossar och kärr	38	332,5	21 %
7230 Rikkärr	6	29,3	2 %
Annan naturtyp	12	11,2	1 %
Kultiverad fodermark	37	23,6	1 %
Mosaik	20	24,5	2 %
Utvecklingsmark	21	25,9	2 %
Övrig mark	30	12,9	1 %
Summa	203	1 415	100 %

3.3 Vegetationskartan

Markklasser med slåtteräng med särskilda värden i Norrbottens län har överlappats med vegetationskartan i Norrbotten. De dominerande vegetationstyperna i slåtterängarna är fastmattemyr, halvgräsvariant och lösbottenmyr, halvgräsvariant. Det är tydligt att myr- och kärrtyperna dominerar och att starr och andra halvgräs utgör den karaktäristiska vegetationen på dessa marker. (Tabell 6)

Tabell 6. Vegetationstyper (vegetationskartan i Norrbottens län) i markklass slåtteräng med särskilda värden i Norrbottens län.

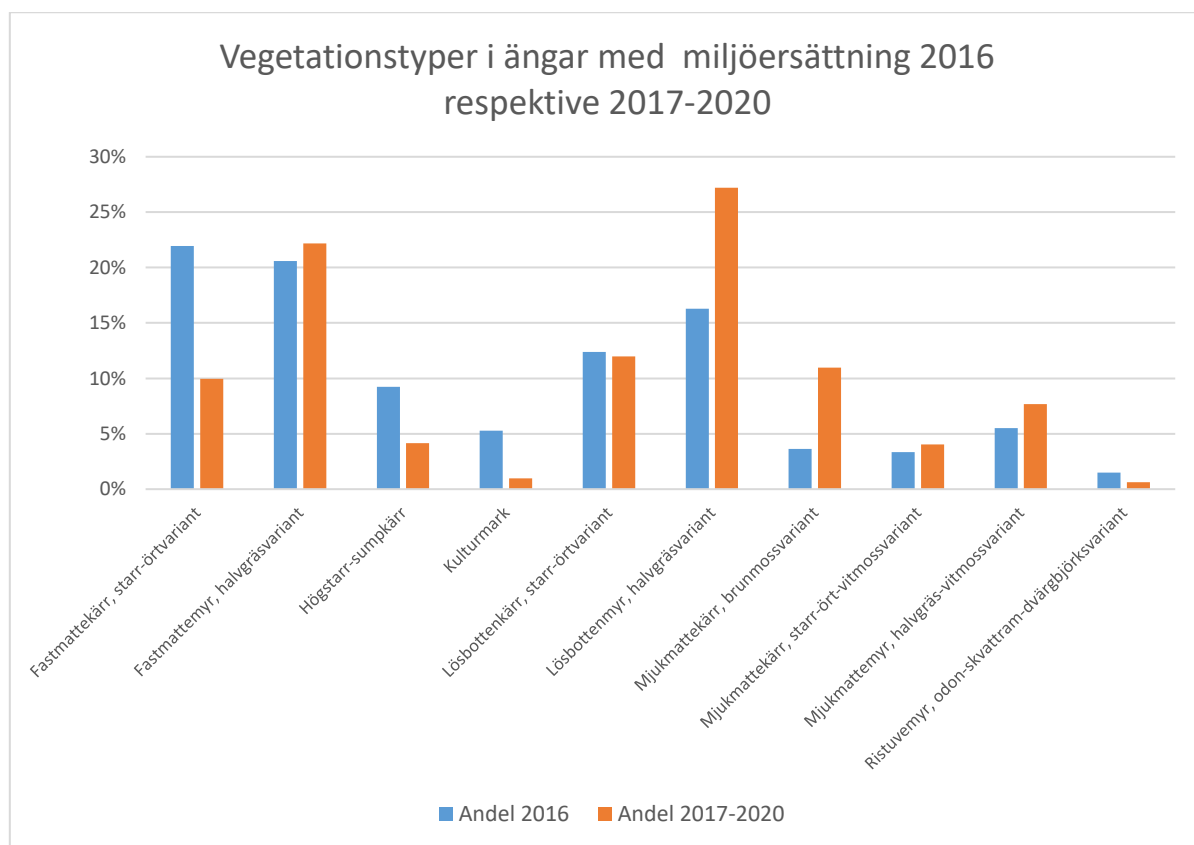
Vegetationstyp	Antal polygoner (överlapp)	Area (ha)	Andel
Fastmattekärr, starr-örtvariant	326	736	13 %
Fastmattemyr, halvgräsvariant	540	1 259	22 %
Frisk rished	8	1	0 %
Högstarr-sumpkärr	170	309	5 %
Kulturmärk (ej myr)	149	114	2 %
Lösbottenkärr, starr-örtvariant	233	697	12 %
Lösbottenmyr, halvgräsvariant	463	1 424	25 %
Mjukmattekärr, brunmossvariant	85	535	9 %
Mjukmattekärr, starr-ört-vitmossväriant	73	224	4 %
Mjukmattemyr, halvgräs-vitmossväriant	181	413	7 %
Ristuvemyr, kråkbär-tranbär-vitmossväriant	18	7	0 %
Ristuvemyr, odon-skvatram-dvärgbjörksväriant	95	47	1 %
Sötvattensstrandäng (nordlig), sedimentationsbetingad (ej myr)	8	3	0 %
Torr rished (ej myr)	10	1	0 %
Summa	2 359	5 772	100 %
Summa myrslåtter	2 192	5 654	

Slåtterängar med särskilda värden fram till och med 2016 hade högre andel fastmattekärr (starr-örtvariant) och lägre andel lösbottenmyr (halvgräsvariant) samt mjukmattekärr (brunmossvariant) jämfört med marker som tillkom 2017-2020. Detta beror, enligt Länsstyrelsen i Norrbotten, på att de har skärpt bedömningen av vad som är rätt typ av mark för slåtter. (Tabell 7)

Tabell 7. Vegetationstyper (vegetationskartan i Norrbottens län) i markklass slåtteräng med särskilda värden i Norrbottens län uppdelat på marker som hade miljöersättning 2016 (area i äng 2016) och marker som har kommit till senare (area ej äng 2016).

Vegetation	Area i äng 2016 (hektar)	Andel i Äng 2016	Area 2017–2020 (hektar)	Andel 2017- 2020
Fastmattekärr, starr-örtvariant	295	22 %	442	10 %
Fastmattemyr, halvgräsvariant	277	21 %	983	22 %
Frisk rished	0	0 %	0	0 %
Högstarr-sumpkärr	124	9 %	185	4 %
Kulturmärk	71	5 %	44	1 %
Lösbottenkärr, starr-örtvariant	166	12 %	531	12 %
Lösbottenmyr, halvgräsvariant	219	16 %	1 205	27 %

Mjukmattekärr, brunmossvvariant	49	4 %	486	11 %
Mjukmattekärr, starr-ört-vitmossvvariant	45	3 %	179	4 %
Mjukmattemyr, halvgräs-vitmossvvariant	74	6 %	340	8 %
Ristuvemyr, kråkbär-tranbär-vitmossvvariant	3	0 %	5	0 %
Ristuvemyr, odon-skvattram-dvärgbjörksvariant	20	1 %	27	1 %
Sötvattensstrandäng (nordlig), sedimentationsbetingad	1	0 %	2	0 %
Torr rished	0	0 %	1	0 %
Summa	1 343	100 %	4 429	100 %

Figur 1. Vegetationstyper i ängar med miljöersättning 2016 respektive 2019–2020 (delar av tabell 7).

4 Förslag på definition – myrslåtterängar

Ett jordbruksskifte i norra Sverige som inte är åkermark och som på eftersommaren används till slåtter med klippande eller skärande redskap. Det ska

finnas hävdberoende natur- och kulturvärden på marken. Marken ska vara myr och huvudsakligen bestå av en eller flera av naturtyperna:

- 6410 Fuktäng
- 6450 Svämängar
- 7140 Öppna mossar och kärr
- 7160 Källor och källkärr
- 7230 Rikkärr
- 7310 Aapamyr

Ängen ska huvudsakligen vara bevuxen med gräs, halvgräs, fräken och örter som är dugligt som foder. Mark i renskötselområdet som huvudsakligen används till renbete räknas inte som myrslåtteräng.

Som myrslåtteräng räknas endast mark som myndigheten har fastställt som myrslåtteräng.

Ytor med ett träd- eller buskskikt som saknar gräs, halvgräs, fräken och örter på grund av ett tätt träd- och buskskikt, naturliga impediment eller värdefulla landskapselement inklusive överloppsbyggnader som ängslador får ingå i arealen så länge dessa ytor inte utgör sammanhängande områden som var för sig överstiger 0,1 hektar.

Mindre områden inuti skiftet som i sig skulle uppfylla definitionen för slåtteräng ska räknas som myrslåtteräng under förutsättning att skiftet huvudsakligen är myrslåtteräng.

Definitionen av slåtterängar med särskilda värden behöver ses över så att överlapp undviks.

5 Beskrivning och motiv för myrslåtterängar

5.1 Beskrivning

Beskrivning av markerna ska göras för den enskilda marken och hämtas från gällande åtagandeplaner.

5.2 Motiv

Motiv för markklassen ska hämtas från gällande åtagandeplaner. Eftersom komplementen lieslåtter och höhantering ska ingå i skötselvillkoren och gälla för alla marker behövs inga särskilda motiv för dessa. Istället behöver motiv för markklass myrslåtteräng utvecklas, till exempel:

Myrslåtteräng: Markens vegetation har höga natur- och kulturhistoriska värden som kräver särskild skötsel för att upprätthållas. Arter som slåtterblomma, myrstarr, myrbräcka och sjöfräken gynnas av slåtern. Skötseln gynnar även fåglar som behöver de öppna markerna för sin häckning. Att hässja bevarar

kulturarhistoriska traditioner och gynnar den biologiska mångfalden. För att det ska bli användbart foder på denna typ av mark så har man traditionellt använt sig av olika typer av hässjor där man har en rejäl luftspalt mellan mark och hö. Markens bärighet och känslighet lämpar sig inte för annat än manuell slåtter. Röjsnören och klingor är inte lämpligt att använda på starr, fräken och gräs. De sliter sönder växterna och roten riskerar att torka.

6 Förslag på skötselvillkor

Tabell 8. Nuvarande utformning av villkor som berör alla slåtterängar och förslag på hur motsvarande villkor ska formuleras för myrslåtterängar. Rött är tillagd text, överstruket bör tas bort.

Typ av villkor	Nuvarande formulering för alla slåtterängar	Förslag på formulering för myrslåtterängar
Allmänna villkor	4 § Stödmyndighetens beslut Stödmyndigheten fattar beslut om vilka marker som berättigar till ersättning samt fastställer markklassen. Följande ska framgå: 1. En motivering med beskrivning till vilken markklass skiftet ska ha. 2. En bestämd markklass med en yta och areal.	4 § Stödmyndighetens beslut Stödmyndigheten fattar beslut om vilka marker som berättigar till ersättning samt fastställer markklassen. Följande ska framgå: 1. En motivering med beskrivning till vilken markklass skiftet ska ha. 2. En bestämd markklass med en yta och areal.
Allmänna villkor	5 § Betesmarker med särskilda värden, slåtterängar med särskilda värden eller mosaikbetesmarker För att marken ska uppfylla kriterierna för de fastställda markklasserna betesmarker med särskilda värden, slåtterängar med särskilda värden eller mosaikbetesmarker krävs att: 1. Den aktuella	<i>Inte aktuell för markklass myrslåtteräng eftersom det föreslås vara en specialklass som inte berättigar till gårdsstöd</i>

	definitionen i 1 kap. 2 § är uppfylld. 2. Marken har höga kulturvärden kopplade till odlingslandskapet eller höga naturvärden som visar på långvarig slätter- eller beteshävd. Dessa värden ska gynnas av särskild skötsel enligt minst ett av de särskilda skötselvillkoren i 14 eller 16 §§. Dessa särskilda skötselvillkor ska vara fastställda. 3. Om marken har värden som är kopplade till fältskiktet får den endast i liten grad vara påverkad av gödsling eller andra produktionshöjande åtgärder. Om marken däremot har värden som är kopplade till annat än fältskiktet får den inte vara starkt påverkad av gödsling eller andra produktionshöjande åtgärder. Stödmyndigheten fastställer de särskilda skötselvillkoren enligt 14 eller 16 §§ för marken.	
6 § Alvarbete, skogsbete eller gräsfattiga marker	6 § Alvarbete, skogsbete eller gräsfattiga marker För att marken ska uppfylla kriterierna för de fastställda markklasserna alvarbete, skogsbete eller gräsfattiga marker krävs att den aktuella definitionen 1 kap. 2 § är uppfylld. Om stödmyndigheten bedömer att marken är i behov av särskilda skötselvillkor	6 § Alvarbete, skogsbete, myrslätterängar eller gräsfattiga marker För att marken ska uppfylla kriterierna för de fastställda markklasserna alvarbete, skogsbete, myrslätterängar eller gräsfattiga marker krävs att den aktuella definitionen 1 kap. 2 § är uppfylld. Om

	enligt 16 § ska dessa vara fastställda.	stödmyndigheten bedömer att marken är i behov av särskilda skötselvillkor enligt 16 § ska dessa vara fastställda.
Förbud	8 § Vilka åtgärder får inte utföras på marken? På skifte som ingår i ett åtagande för betesmarker och slåtterängar är det inte tillåtet att: 1. använda växtskyddsmedel, 2. gödsla, 3. jordbearbeta, 4. göra insådd, 5. bedriva täkt av sten eller jord, 6. genomföra åtgärder som riskerar att skada fornlämningar eller värdefulla landskapselement enligt bilaga 6 och 7. andra åtgärder som kan skada natur- och kulturvärden på skiftet.	8 § Vilka åtgärder får inte utföras på marken? På skifte som ingår i ett åtagande för betesmarker och slåtterängar är det inte tillåtet att: 1. använda växtskyddsmedel, 2. gödsla, 3. jordbearbeta, 4. göra insådd, 5. bedriva täkt av sten eller jord, 6. genomföra åtgärder som riskerar att skada fornlämningar eller värdefulla landskapselement enligt bilaga 6 och 7. andra åtgärder som kan skada natur- och kulturvärden på skiftet.
Allmän skötsel	11 § Vad krävs för att få ersättning för allmän skötsel? För att lantbrukaren ska få ersättning för allmän skötsel ska marken skötas på följande sätt: 1. Träd och buskar av igenväxningskaraktär ska hållas borta under hela åtagandeperioden. 2. Marken ska varje år skötas så att ingen skadlig ansamling av förna sker. 3. Betesmarker ska varje år betas av. Det ska vara genomfört vid växtsäsongens slut, dock	<i>Inte aktuellt eftersom myrslåtter ska hanteras som en specialklass där "särskild skötsel" är förvalt. Det går alltså inte att söka allmän skötsel på dessa marker.</i>

	senast den 31 oktober. Från och med år två i åtagandet får bete vartannat år ersättas med slåtter om det utförs på ett sådant sätt att växtmassan inte finfördelas. Slåttern ska då ske under perioden 1 juli till och med 31 oktober och skörden ska tas bort. 4. Slåtterängar ska varje år slås på ett sådant sätt att växtmassan inte finfördelas. Slåttern ska ske under perioden 1 juli till och med 31 oktober och skörden ska tas bort. Det är möjligt att göra undantag från punkt 2, 3 och 4 om den enskilda marken inte finns med i en ansökan om utbetalning och om villkoren 1 § i detta kapitel är uppfyllda.	
Särskild skötsel	13 § Krav för ersättning För att lantbrukaren ska få ersättning för särskild skötsel för betesmarker med särskilda värden och slåtterängar med särskilda värden ska marken skötas på följande sätt: 1. Träd och buskar av igenväxningskaraktär ska hållas borta under hela åtagandeperioden. 2. Marken ska varje år skötas så att ingen skadlig ansamling av förna sker. 3. Betesmarken ska varje år betas av. Det ska vara genomfört vid växtsäsongens slut, dock senast den 31 oktober. Från och med år två i åtagandet får bete	13 § Krav för ersättning För att lantbrukaren ska få ersättning för särskild skötsel av för betesmarker med särskilda värden och slåtterängar med särskilda värden myrslåtterängar ska marken skötas på följande sätt: 1. Träd och buskar av igenväxningskaraktär ska hållas borta under hela åtagandeperioden. 2. Marken ska varje år skötas så att ingen skadlig ansamling av förna sker. 3. Betesmarken ska varje år betas av. Det

	varannat år ersättas med slåtter om det utförs på ett sådant sätt att växtmassan inte finfördelas. Slåttern ska ske under perioden 1 juli till och med 31 oktober och skörden ska tas bort. 4. Slätterängen ska varje år slås med klippande eller skärande redskap på ett sådant sätt att växtmassan inte finfördelas. Slåttern ska ske under perioden 1 juli till 31 oktober och skörden ska tas bort. Ängen ska varje år vara fagad. Det är möjligt att göra undantag från punkt 2, 3 och 4 om den enskilda marken inte finns med i en ansökan om utbetalning och om villkoren i 1 §, detta kapitel, är uppfyllda.	ska vara genomfört vid växtsäsongens slut, dock senast den 31 oktober. Från och med år två i åtagandet får bete varannat år ersättas med slåtter om det utförs på ett sådant sätt att växtmassan inte finfördelas. Slåttern ska ske under perioden 1 juli till och med 31 oktober och skörden ska tas bort. 43. Myrslätterängen ska varje år slås med manuella metoder med klippande eller skärande redskap på ett sådant sätt att växtmassan inte finfördelas. Slåttern ska ske under perioden 15 juli till 31 augusti. oktober och Hässjorna ska tas bort och skörden ska vara bortförd senast innan nästa växtsäsong. Ängen ska varje år vara fagad. Det är möjligt att göra undantag från punkt 2, 3 och 4 och 3 om den enskilda marken inte finns med i en ansökan om utbetalning och om villkoren i 1 §, detta kapitel, är uppfyllda.
Särskild skötsel	14 § Skötselvillkor av mark Utöver skötselvillkoren i 13 §, detta kapitel, ska lantbrukaren även sköta marken enligt de av följande särskilda	<i>Tas bort eftersom länsstyrelsen inte ska fastställa skötselvillkor per objekt. Vi behöver istället formulera generella särskilda</i>

	skötselvillkor som länsstyrelsen fastställt i 5 §, detta kapitel: 1. reglering av tillskottsutfodring av betesdjur, 2. när på året bete eller slåtter ska ske, 3. vilket utseende vegetationen, inklusive träd och buskar, ska ha vid vegetationsperiodens slut, 4. skötsel och underhåll av värdefulla landskapselement. Länsstyrelsen ska precisera tillämpningen av dessa särskilda skötselvillkor för den enskilda marken.	<i>skötselvillkor utifrån hur de formuleras i dag.</i> XX § Tiden närmast efter slåtter ska höjden på vegetationen vara låg, men inte understiga vattennivån.
Komplement lieslätter	19 § Vad kan man få ersättning för? Länsstyrelsen kan besluta om ersättning för komplementet lieslätter om marken har markklassen slåtterängar med särskilda värden och ett åtagande för särskild skötsel. Dessutom ska minst ett av följande kriterier vara uppfyllt: 1. Slåtterängen har natur- eller kulturvärden som gynnas av lieslätter, eller 2. Det är inte möjligt att sköta slåtterängen rationellt på grund av att marken är stenbunden, trädrik, blöt eller sluttande.	<i>Detta villkor tas bort eftersom alla myrslåtterängar ska skötas med manuell slåtter då de</i> 1. <i>Har natur- och kulturvärden som gynnas av lieslätter eller andra manuella slåttermetoder</i> 2. <i>De är inte möjliga att sköta rationellt då markerna är blöta</i>
Komplement lieslätter	20 § Vilken skötsel krävs? Slåttern ska ske med lie eller motormanuell minislåtterbalk. Högst 25 procent av marken får slås	20 § Vilken skötsel krävs? Slåttern ska ske med manuella metoder som lie eller motormanuell

	med traktor och slåtterbalk. Länsstyrelsen får besluta att slåtter bara får ske med lie eller andra redskap, särskilda metoder för slåtter och när åtgärderna ska ske.	minislåtterbalk knivslåtterbalk. Högst 25 procent av marken får slås med traktor och slåtterbalk. Länsstyrelsen får besluta att slåtter bara får ske med lie eller andra redskap, särskilda metoder för slåtter och när åtgärderna ska ske.
Komplement höhantering	27 § Vad kan man få ersättning för? Länsstyrelsen kan besluta om ersättning för komplementet höhantering om marken har markklassen slåtterängar med särskilda värden och ett åtagande för särskild skötsel. Dessutom ska slåtterängen ha natur- eller kulturvärden som gynnas av höhantering.	<i>Detta villkor tas bort eftersom alla myrslåtterängar ska skötas med höhantering då de har natur- och kulturvärden som gynnas av denna skötsel. För att gynna de kulturhistoriska värdena på marken är endast hässjning tillåtet.</i>
Komplement höhantering	28 § Torkning av hö Efter slåttern ska höet torka på slåtterängen innan det förs bort. Torkningen av höet ska ske antingen genom hässjning eller genom vändning.	28 § Torkning av hö Efter slåttern ska höet torka på slåtterängen innan det förs bort. Torkningen av höet ska ske antingen genom hässjning eller genom vändning . Nytt förslag: 28 § Torkning av hö Torkningen av höet ska ske antingen genom hässjning eller genom vändning i syfte att producera dugligt foder.

Komplement höhantering	29 § Skötselvillkor Länsstyrelsen får förutom skötselvillkoret i 28 §, detta kapitel, även besluta om följande skötselvillkor: 1. Vilka metoder och redskap som ska användas vid torkning av höet. 2. Vilken typ av hässja, volm eller liknande som ska användas vid hässjning. 3. När bortförsel av höet ska ske. 4. Att lantbrukaren ska meddela länsstyrelsen när åtgärden genomförs.	<i>Detta villkor tas bort och har ersatts med generella villkor.</i>
Komplement svårtillgänglig plats	34 § Vad kan man få ersättning för? Länsstyrelsen kan besluta om ersättning för komplementet svårtillgängliga platser om marken är belägen på en ö utan fast landförbindelse eller på svåråtkomliga platser i väglöst land samt har ett åtagande för särskild skötsel på mark med någon av följande markklasser: 1. betesmarker med särskilda värden, 2. mosaikbetesmarker, 3. alvarbete, 4. skogsbete 5. gräsfattiga marker. Ersättning får även lämnas för skötsel av svåråtkomliga slåtterängar med särskilda värden i väglöst land.	<i>Möjligheten att söka komplement för svårtillgänglig plats tas bort från myrslätterängar. Det är endast sju procent av arealen som har komplementet.</i>

7 Rådgivning kopplade till skötselvillkor

Jordbruksverket har poängterat vikten av förstärkt rådgivning och informationsinsatser om åtagandeplanerna tas bort i kommande programperiod. Denna typ av kompetensutveckling behövs även för myrslåtterängar.

8 Kalkyl

Kalkylen för myrslåtteräng baseras på de extra kostnader som tillkommer för att lantbrukaren ska sköta marken enligt villkoren. De kostnadskrävande villkoren är följande:

- Kostnader för slåtter med lie och röjsåg
- Kostnader för ihopsamling av hö genom manuell räfsning
- Kostnader för upp- och nedmontering av hässjor
- Kostnader för hässjning av hö

Utöver villkoren tillkommer även kostnader för att transportera sig till och från myrslåtterängen och för planering.

Kalkylen är 6 924 kronor per hektar.

9 Gårdsstöd

Myrslåtterängar har en sammansättning på växtligheten som inte alltid stämmer med gårdsstöds krav på växtlighet på betesmarker och slåtterängar, dvs. gräs, örter och hävdad ljung. Istället dominerar halvgräs, fräken och örter. Det är enklare att hantera myrslåtterängar som en markklass som inte berättigar till gårdsstöd jämfört med att ändra definition av fodervärde i gårdsstödsdefinitionen.

10 Konsekvenser

10.1 För de som brukar marken

Det är drygt 320 lantbrukare som har miljöersättning för slåtterängar med särskilda värden i Norrbottens län. Arealen varierar mellan 0,2 och 300 hektar per sökande. Medianen är 7,8 hektar och medelvärdet är 17 hektar.

I dag får de som slår ängar med särskilda värden och har komplement för lieslåtter och höhantering 14 200 kronor per hektar och gårdsstöd på cirka 1 400 kronor per hektar (som söks av dem som har stödrätter). För markklassen myrslåtteräng är den maximala kalkylen 6 924 kronor och de kan inte längre söka gårdsstöd. Ersättningen för att sköta ett hektar kommer att minska med minst 50 procent, vilket kommer att påverka intresset för att sköta myrslåtterängarna.

Genom att villkoren för komplement för höhantering och lieslätter läggs in i markklassen kan det upplevas enklare att söka ersättningen.

10.2 För myndigheter

Det blir enklare att följa upp hur mycket myrslätteräng som sköts i förhållande till andra slätterängar. Se även avsnitt 11.1 Handläggning.

10.3 För miljön

Konsekvenserna för myrslätterängarnas natur- och kulturvärden beror helt på hur många av de som i dag brukar markerna fortsätter att söka miljöersättningen. Det finns en stor risk för att intresset för att sköta markerna minskar när ersättningsnivån minskar. Det påverkar bevarandet av markernas natur- och kulturvärden negativt.

Skötselvillkoren kommer i hög utsträckning vara samma som i dag, så de marker som fortsatt är med i miljöersättningen ska skötas på samma sätt.

11 Administrativa förändringar och förenklingar

11.1 Handläggning

Lantbrukarens ansökan (SAM) Ansökningsförfarandet kommer inte att behöva ändras jämfört med idag. Lantbrukaren gör sin ansökan i SAM-internet genom att söka åtagande för särskild skötsel och ange vad hen anser att marken är av för typ av betesmark eller slätteräng precis som idag. SAM-internet uppdateras med möjlighet att söka den nya markklassen myrslätteräng.

Ajourhållning. Markklassen kan ingå i det nya ajourhållningsflödet.

Blockdatabas. Blockdatabasen och funktionen för att registrera markklasser med tillhörande information uppdateras enligt den nya markklassen. Hanteringen av markklassen kan ske i det normala flödet.

Handläggarsupport för stödadministration (rutiner). Rutiner för handläggning och ajourhållning uppdateras med den nya markklassen. Handläggningen av ansökan kan ske i det normala flödet.

Handläggningssystem (Jorden etc.) IT-systemet för handläggning uppdateras enligt den nya markklassen. Handläggningen av ansökan kan ske i det normala flödet.

Hantering av marker som ska byta markklass från slätteräng med särskilda värden till myrslätteräng. Vid ansökan om åtagande kommer de myrslätterängar som idag är slätteräng med särskilda värden att behöva fastställas om till myrslätteräng. Myrslätterängar behöver inte längre ha någon åtagandeplan.

11.2 Regelverk

Svensk förordning och Jordbruksverkets föreskrifter behöver uppdateras med villkor för myrslåtterängar och att komplement inte kan sökas på dessa.